

Covid-19 Etkisi Üstüne Değerlendirmeler

Esra Firdevs Sözlü

Salgın, deprem vb. afetlerle mücadele de en önemli konulardan bir tanesi de fiziksel çevrenin doğru, işlevli ve sürdürülebilir olarak kurgulanmasıdır. Bu atölyede görev alan mimar ve şehir plancıları olarak birincil önceliğimiz olduğunu düşündüğüm için bu konuyu ele almak istedim. Kentler kurgulanırken en önemli mekanlardan birisi kamusal alanlardır. Kamusal alanlar İmar Planlarımızda fuar alanı, meydan, çocuk oyun alanı, park olarak tanımlanır ve bizde kullanıcı talebini karşılayacak şekilde planımızı şekillendiririz. Ancak hiç tahmin etmediğimiz ve hızla tüm dünyaya yayılan salgın gibi afetlerde bu kamusal alanların ihtiyaçlarımızı karşılamadığını görmekteyiz. Örneğin şu an Ankara'da ve İstanbul'da gerek sağlık çalışanları ve gerekse hastalar için kurulmak istenen prefabrik yapıların kentin işlevsiz alanlarında yer seçmesi gibi. Ancak şu hususta unutulmamalıdır ki bugünün işlevsiz alanları yarın farklı bir işleve ev sahipliği yapacaktır. Korkarım ki bu alanlar geleceğin konut alanlarına dönüşme eğilimindedir. Bu nedenle kent içinde büyük projeler yapılırken bu gibi kriz anlarında kullanılabilir alanlar da düşünülmelidir. Ankapark gibi günlük kullanımda işlevsiz olan, bir alan en azından acil durumlarda hizmet verebilir olmalıdır. Ancak şu anda içinde gereksiz bulunan eşya yoğunluğu acil zamanlarda kullanılacak bir alternatif olmasının önüne geçmektedir.

Ayrıca afet durumunda görev alan en önemli aktörler devlettir. Bir devletin direncini gösteren en önemli konu ise ne kadar zamanda ihtiyaçlara cevap verebildiği ve olumsuz koşullara müdahale edebildiğidir. Bu konuda değinmek istediğim nokta; Çin'de 2 günde bir hastane kurulabiliyorken ülkemizde devlet yurtlarının bir saat içerisinde boşaltılması gibi bir karar uygulanıyor. Tanınan sürenin kısıtlılığı nedeniyle çoğu öğrenci eşyalarını dahi alamadan bir mağduriyet içinde kaldığını görüyoruz. Ya da bir akşam açıklanan kararlar sonucunda erişim engelleri ortaya konuyor ve bu durumda bazı kişilerin mağdur edilmesine neden oluyor. Bu süreç bu kadar habersiz ve bir anda mı gerçekleşmesi gerekiyor ya da bu kararlarda bırakılan eksik konular ne olacak? Tüm bu yaşanan gelişmeler de ülkemizin bu gibi afet durumlarında sinerjetik yapıyı sağlamak adına hem bütçe hem de örgütlenme olarak ne kadar zayıf olduğunu sorgulamamıza neden oluyor.

Eğitim açısından değerlendirildiğinde ise iletişim araçlarının bu denli gelişmesi ve ne kadar birebir eğitim gibi olmasa da öğrencilerin derslerden, öğretmenlerden ve çalışma disiplininden çok uzun süre uzak kalmaması açısından oldukça önemli bir adımdı. Ancak gözlemlediğim kadarıyla bazı üniversite bölümleri için bu sistem oldukça yetersiz kalmaktadır ve nasıl bir sınav sistemi uygulanacağı hala belirsizliğini korumaktadır. YÖK'te bu konuda yapılması gereken bir adım olarak eğitimin dondurulması hakkını tanımıştır.

Sonuç olarak bu durumda devlete, belediyelere düşen en önemli sorumluluklardan biri afet yaşanmadan önce bu gibi olağanüstü durumları öngörerek ya da böyle durumlar baş gösterdiği andan itibaren nitelikli ve sağlıklı kararlar alıp uygulayabilmektir. Bununla birlikte bizde vatandaşlar olarak üzerimize düşen görev ve sorumlulukları yerine getirerek virüsün mümkün olduğunca bulaşmasının önüne geçmeliyiz. Hepinize sağlıklı günler diliyorum.

Corona virüs karşısında kentler, sistemler ve yaşanan sorunlar

Gizem Derinci

Şu an karşı karşıya kaldığımız küresel salgın karşısında hızlı bir uyarlanma süreci içinde yeni kurallara, işleyişe adapte olmaya çalışıyoruz. Peki uyarlanma şansı bulunmayan kişiler, firmalar, sektörler, mekanlar bu krizi nasıl yönetecekler? Özellikle mekansal planlamanın gelişim sürecine bakıldığında, sanayileşme ile ortaya çıkan sağlık sorunları (salgınlar) sebebiyle bu sorunları çözmek adına pek çok fikir ortaya atılmış, sorunlar çözülmeye çalışılmıştır. İçinde bulunulan şartlar karşısında sürekli değişim ihtiyacı içinde olan kentler de bu sorunların temelinde bulunmaktadır. Örneğin kentlerin yürünebilir olması, insanların bir araya gelebilecekleri kamusal mekanların yaratılması, toplu taşımadaki eksiklikler, büyükşehirlerdeki nüfus yoğunlaşmaları şu an yaşanan salgında insanların riske maruz kalmasına neden olmaktadır. Bu durumda en önemli sorulardan biri kamu sağlığının nasıl korunacağıdır. Sosyal etkileşim için gerekli olan tüm kent özellikleri (kamusal mekanlar, yürünebilir kentler, mahalle kültürünün varlığı vs.) böylesine bir salgın ortamında insanları tehdit ederken, çoğunlukla eleştirdiğimiz araca bağlı yerleşimler, kapalı siteler, rezidanslar vs. insanların izole olması ve salgın riskinden uzaklaşması için belki de olumlu özellikler haline gelmiştir. Yaşanan tüm bu durum karşısında belki de kentler her türlü krize hazırlıklı olarak tasarlanmalı ve önlemler alınmalıdır. İnsanların kent mekanlarından uzaklaşması, izole olması, beklide bu süreç içerisinde bu alanların önemsiz hale gelmesine neden olmaktadır. Bu yüzdem bu süreç içerisinde karşılaşılan sorunlar hızla tespit edilmeli, mevcut kent dokusundaki sorunlar ilerleyen zamanlarda çözülmek için sıraya alınmalıdır. Krizin ekonomik etkileri göz önüne alınacak olursa, pek çok firmanın online alışveriş seçeneğine yönelmesi özellikle kurumsal firmaların uyarlanabilirliğinin yüksek olduğunu bize açıkça göstermektedir. Ancak yerel firmaların çoğu bu imkanı bulamadığı için çalışma imkanı bulamamaktadır. Özellikle kent merkezinde yaya hareketine bağlı olarak çalışma şartları oluşturulmuş yerel firmalar hareketliliğin neredeyse sıfıra indiği bu günlerde ne şekilde ayakta kalacaktır? Peki bu durum karşısında hangi stratejiler belirlenmelidir? Ayrıca pek çok sektörün belirsiz bir süre içerisinde kapalı kalması insanları endişeye sürüklemekte, gelecek kaygısı yaşamalarına neden olmaktadır. Toplumda yaşanan bu endişe bilinçlenmekle önüne geçilebilirken, bu süreç içinde yaşanan ekonomik sorunlar salgın karşısında bilinçlenmenin önüne geçmektedir. Örneğin ellerin 20 saniye yıkanması gerektiği vurgulanırken, işsiz kaldığı için faturasını ödeyemeyen bir kişi suya ulaşamadığı için asgari hijyen düzeyinden uzak kalacaktır. Bu durumda belki de en önemli görev merkezi ve yerel yönetimlere düşmektedir. Herkesin eşit şartlara sahip olmadığı bir sistemde dezavantajlı gruplar tespit edilmeli ve salgının yayılmasını da önlemek adına bu gruplara destek olunmalıdır. Doğru veya yanlış, pek çok sektörün bir şekilde yeni koşullara adapte olduğu günler geçirmekteyiz. Ancak bu süreç içerisinde özellikle eğitim alanında uygulanan yöntemler her kesimi gözetmemektedir. Gençlerin teknolojiye daha çok hakim olduğunu biliyoruz ancak herkesin eşit şartlara sahip olmaması öğrencilerin eğitim haklarına erişememesine neden olmaktadır. Örneğin, uzaktan eğitim kapsamında evlerine dönmek zorunda kalan pek çok öğrenci bilgisayar veya internet altyapısına erişim sağlayamadığı için döneme devam edememektedir. Belki öğrenciler arasında çok büyük bir oran değildir ancak yine de kimseyi mağdur etmeyecek çözüm önerileri geliştirilerek uyarlanma gerçekleşmelidir. Eğitim, sağlık, ekonomik sistemlerinin sorunsuz devam ettirilmesi çabasının yanı sıra insanların yalnızca fiziksel sağlıkları değil, ruhsal sağlıkları da korunması gereken önemli bir konudur. Yaşanan olağandışı süreç içerisinde insanların psikolojilerini korumak adına pek çok sanatçının online konser vermesi, Viyana Devlet Operası'nın opera ve bale gösterilerini ücretsiz olarak erişime açması, sergilerin 360 derece sanal turla erişime açılması, bazı yazılım firmalarının ücretsiz online eğitim sağlaması, hatta belediyelerin halkın moralini yüksek tutmak için belediye bandolarının mini konser vermeleri yaşanan olumlu gelişmelerdir. Sürecin mümkün olduğunca kısa sürmesi adına tüm insanların üzerine düşen önlemleri alması ve en kısa süre içinde yaşananlardan ders çıkararak normal düzene dönülmesi umduyla..

SALGIN VE KENT

Ezgi Bora

Tüketim pratikleri üzerinden ve ekonomik büyüme üzerinden örgütlenen neoliberal kentlerin koronavirüs salgınına nasıl uyarlanacağı gündeme oturdu. Görünen o ki geçmişte kent merkezi ve çeperlerini ayırarak oluşturulan sınıfsal ve sembolik ayrışma belki de artık teknolojiye erişim ve teknoloji kullanımı üzerinden gerçekleşecek. Teknolojiye erişimi olan ve teknolojiyi kullanma yetisine sahip olan işyerleri ve kişiler girişimci ve tüketici olarak salgından daha az darbe alarak çıkabilecekken bundan yoksun olan işyerleri kapanacak ve kişiler daha da yoksullaşacaklar. Bu süreçte şehir merkezinden uzak uydu kentlerde yaşayan orta sınıf daha avantajlı konumda iken, kent merkezi vakalar daha yoğun olduğu için daha tehlikeli hale geldi. En kötü durumda olan ise kent merkezine uzak olmakla birlikte temel ihtiyaçlara erişim sağlayamayan, sağlık gıda gibi ihtiyaçlarını karşılayabilmek için muhtemelen birden de fazla toplu taşıma kullanmak durumunda olan ve bu süreçte hala çalışmak zorunda olan işçi sınıfının yaşadığı semtler.

Kentlerde yaşayan vatandaşların tekrar güvende ve sağlıklı olduklarını hissedebilmeleri için öncelikli olarak yapılması gerekenler iklim değişikliği ile mücadele kapsamına da girdikleri için belki de fonlardan faydalanıp bisiklet yollarının yapılması; yeşillik alanların, açık alanların artırılması; kimi bölgelerin trafiğe kapatılıp sadece yayalara açılması; market zincirlerinden ziyade mahalle bakkallarının ve büfelerin ayakta kalabilmeleri veya sayılarını arttırabilmeleri için destekte bulunulmasıdır. Kaynakları merkezlerde toplamak yerine her semt ve hatta mahallede, orada yaşayanların gıdalarını yetiştirebilmesi için bostanlar kurulabilir. Şehrin hareketin yoğun olduğu bölgelerinde (ithalat ihracatın yoğun olduğu) el yıkama noktaları olabilir, çeşmeler inşa edilebilir. İlla yeni bir AVM inşa edilecekse ve insanlar burayı kamusal alan olarak kullanacaksa bu AVM güney kentlerinde olduğu gibi açık hava AVM'si olarak inşa edilebilir. Konut fiyatlarındaki çeşitlilik arttırılmalı; kayıtlı ve maaşlı olmayan, sözleşmesiz kayıtsız geçici güvencesiz çalışanlar için de hem maddi hem psikolojik yardım politikaları geliştirilmelidir. Çünkü salgından en çok etkilenen grup bu grup ve kent yoksullarıdır. Salgından önce kentsel dönüşüm projesi kapsamında devlet zoruyla kredi ile konut sahibi olanlara bu salgın döneminde ve sonrasında kolaylık tanınmalıdır. Ve yeni inşa edilen her alan çok amaçlı kullanım göz önünde bulundurularak tasarlanmalıdır. Sonuç olarak bu salgın döneminden itibaren kentler bina, kurum, teknoloji odaklı değil; insan odaklı planlanmalıdır. Her mahalle/bölge böyle bir olası salgın durumunda kendi gıdasını suyunu temin edebilecek yetide olabilmeli, yürüyerek veya bisikletle ihtiyaçlarına erişebilmeli, sosyal mesafeyi koruyarak hava alabilecek sosyalleşebilecek kamusal alanlara sahip olabilmelidir.